

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่
ในอำเภอพนสนิคม จังหวัดชลบุรี

Extension of Rice Seed Production According to Good Agricultural Practice of
Paddy Collaborative Farmer in Phanat Nikom District, Chonburi Province

ณรงค์ฤทธิสวาท (Narongkrit Disprecha)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalerm Sak Toomhirun)² จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (3) ความรู้และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ (5) การได้รับความรู้และความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริม และ (6) แนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากร คือ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ จำนวน 285 ราย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2561 จำนวน 285 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามานะ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่าง 120 ราย สถิติที่ใช้คือสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.93 มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 4,283.38 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 443.08 กิโลกรัม และมีประสิทธิภาพผลิตเฉลี่ย 28.99 ปี (2) เกษตรกรปลูกข้าวโดยวิธีการหว่าน ร้อยละ 70.8 ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ 20-25 กิโลกรัม/ไร่ มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเก็บเกี่ยวหลังข้าวออกดอกมากกว่า 30 วัน ใช้แสงอาทิตย์ในการลดความชื้น และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวในสภาพปกติ (3) เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (4) เกษตรกรมีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำไม่เพียงพอและไม่มีการทำความสะอาดเครื่องเกี่ยวนา ข้อเสนอแนะ ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์และเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ (5) เกษตรกรได้รับความรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ต้องการความรู้ระดับมาก ต้องการช่องทางการส่งเสริมจาก สื่อบุคคล (ราชการ) สื่อสิ่งพิมพ์ (คู่มือ) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต) และวิธีการส่งเสริม (สาธิต) (6) แนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยการใช้สื่อคู่มือร่วมกับสื่ออินเทอร์เน็ต และการจัดทำแปลงสาธิต

คำสำคัญ ข้าว การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริม นาแปลงใหญ่

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช disprecha@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

This study aims to 1) overview socio-economic status and 2) overview of the seed production, of the collaborative farmer in Phanat Nikom District, Chonburi Province by using descriptive statistics, 3) The level of knowledge and practice of the good agricultural practice for rice seed, 4) Problem and suggestion from collaborative farmer, 5) received and needs of extension model and the last, 6) Guidelines for rice seed production extension according to good agricultural practices. In the area, there were 285 farmers in Phanat Nikhom District Chonburi Province. The sample size was determined using the Taro Yamane formula with an error of 0.07 for 120 farmers and using a simple sampling method. The data were collected by interview, using descriptive statistics i.e., frequency, percentage, maximum, minimum, mean and standard deviation. The results showed that 1) 58.3 percent were male, 66 percent graduated from primary school, average production experience 28.99 years, average agricultural area 25.93 rai, average rice cultivation area 21.11 rai, average agricultural income 141,562.5 baht/year with average production cost 4,283.38 baht/rai and average yield 728.33 kg. /rai 2) Collaborative farmers had preparation, planting, maintenance, harvesting and postharvest management. 3) Most of the collaborative farmers had a high level of knowledge and good agricultural practices for rice seed. 4) Farmers were insufficient water supply for rice cultivation and the combine harvester were not cleaned. 5) Farmers received moderate level of knowledge from promoters and had the greatest need for additional knowledge i.e., the practice of pesticides in agriculture and quality management in the pre-harvest production process, and 6) The extension approaches that farmer need the most are government facilitators.

Keywords: Rice, GAP for seed, Extension, Collaborative farmer

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักและการทำนาเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของเกษตรกรไทย ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 59 ล้านไร่ มีผลผลิตประมาณ 26 ล้านตันต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) นอกจากนี้ข้าวยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการจ้างงาน ในอุตสาหกรรมข้าวหลายล้านครัวเรือน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าข้าวนอกจากจะช่วยสร้างเสริมเศรษฐกิจของประเทศแล้วยังช่วยสร้างความมั่นคงทางอาหารทั้งกับผู้บริโภคภายในประเทศ และภายนอกประเทศอีกด้วย ประโยชน์ที่สำคัญของข้าวอีกประการหนึ่งก็คือ ข้าวเป็นเสมือนเครื่องมือที่ช่วยหล่อหลอมสังคมกับวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมต่างๆ ของไทย อาทิ ประเพณีลงแขกที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนแรงงานซึ่งกันและกัน รวมถึงระดมแรงช่วยกันตั้งแต่การปักดำต้นกล้าไปจนถึงเกี่ยวข้าว นวดข้าว จนกระทั่งขนข้าวเข้ายุ้งฉาง ประเพณีบุญคูณลาน และประเพณีสู่ขวัญข้าวเพื่อเป็นการแสดงการขอขมาต่อพระแม่โพสพ เป็นต้น จิตติพัฒน์ จำเริญเชื้อ (2557, น. 1)

การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของการผลิตข้าวร่วมกับการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งบรรดาปัจจัยการผลิตต่างๆ เมล็ดพันธุ์จัดได้ว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญประการแรกในการผลิตเนื่องจากการใช้เมล็ดพันธุ์พืชที่ดีมีคุณภาพสูง ไม่แต่จะเป็นส่วนช่วยในการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้สูงขึ้นร่วมกับปัจจัยอื่นๆ แต่ยังทำให้คุณภาพของผลผลิตมีคุณภาพสม่ำเสมอและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดอีกด้วย โดยในปัจจุบันเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีมีเพียงร้อยละ 40 ของความต้องการของเกษตรกร ก่อให้เกิดปัญหาข้าววัชพืช เป็นสาเหตุให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำและคุณภาพข้าวสารด้อยลง ไม่สม่ำเสมอ (กรมการข้าว, 2557) ได้ประเมินว่าแต่ละปีมีการใช้เมล็ดพันธุ์ 1.4 ล้านตัน โดยเกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์เอง 7 แสนตัน และที่เหลือ 7 แสนตัน เป็นความต้องการซื้อ-แลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว แต่ทุกภาคส่วน สามารถผลิตได้เพียง 4.6 แสนตัน (ปี 2559) ยังขาดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีอีก 2.4 แสนตัน ทำให้เกษตรกรบางส่วนยังต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้เองมากกว่า 2-3 ฤดูกาลปลูกจึงพบปัญหาการผลิตและการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีกลายเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ต้องเร่งแก้ไข ดังนั้นเพื่อให้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพียงพอต่อความต้องการจึงมีมาตรการส่งเสริมระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อขยายให้ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์มีเมล็ดพันธุ์ตั้งต้นในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เพียงพอ

นโยบายเกษตรแปลงใหญ่ เป็นนโยบายการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรด้าน พืช ปศุสัตว์ และประมง ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปลายปี 2558 ในการส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่นั้น เป็นการส่งเสริมโดยยึดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นหลักในการดำเนินงานทำการพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ และมีการดำเนินการในลักษณะบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนเพื่อจัดการบริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์และ สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่นั้น ในปีงบประมาณ 2561 มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่อำเภอพนสนิมจำนวน 4 แปลง เกษตรจำนวน 285 ราย พื้นที่รวมทั้งสิ้น 4,552 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี, 2561)

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ ในอำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาปรับใช้ในการทำงานเพื่อพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ ให้ได้รับการส่งเสริมการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่ชุมชนอย่างเพียงพอและทั่วถึงทำให้สมาชิกมีรายได้สูงขึ้นจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์คุณภาพ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ดี และยังสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมได้ใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีในชุมชนและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความรู้และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
6. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

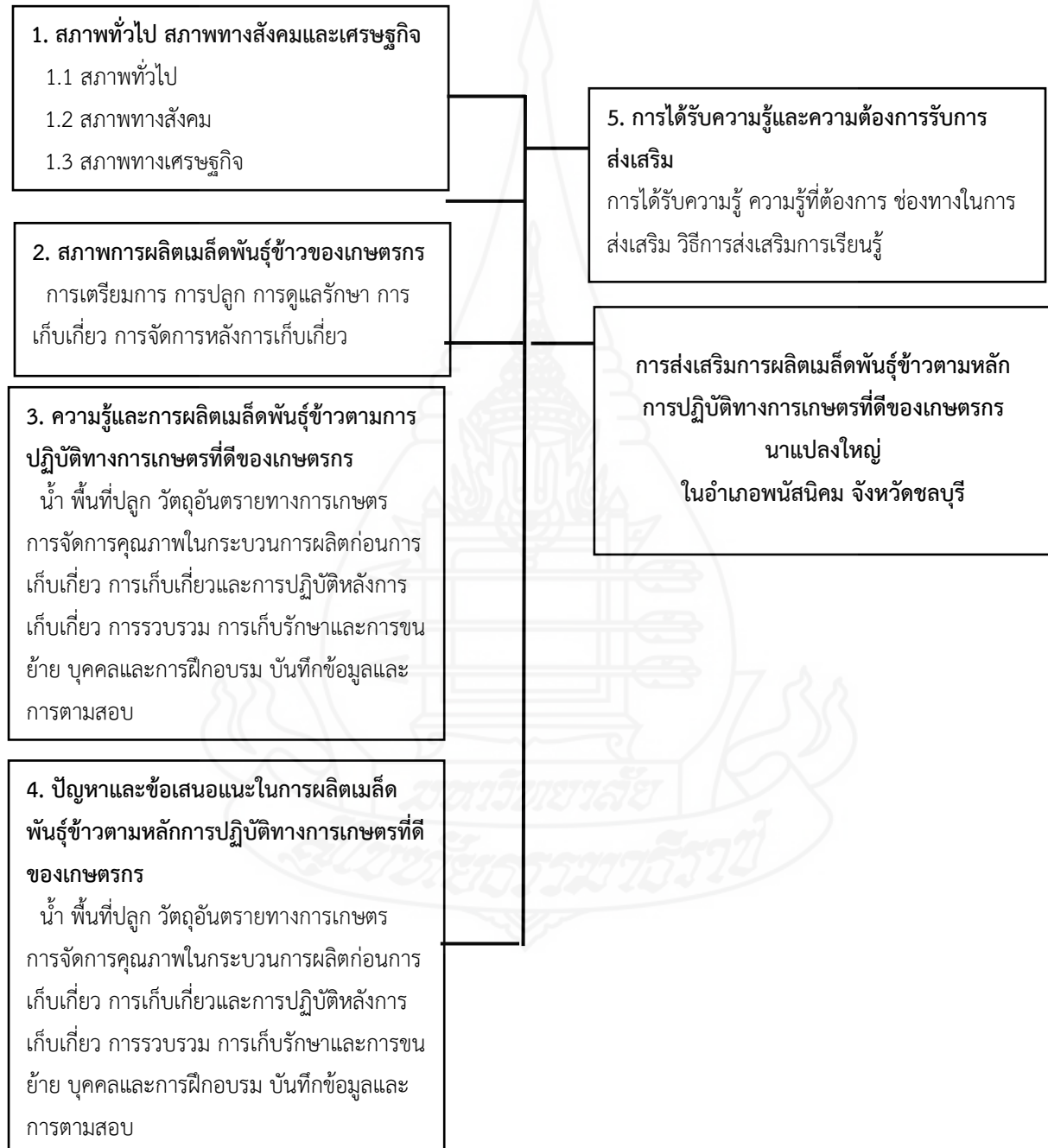

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาได้ จำนวน 5 ประเด็น ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ จำนวน 4 แปลง ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2561 ในอำเภอบ้านสนิม จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น 285 ราย เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แต่ยังไม่ผ่านการรับรองกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวน 120 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้วิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ (1) สภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพทางสังคม (2) สภาพการผลิตข้าว (3) ความรู้และการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (5) การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

สภาพทั่วไป สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรร้อยละ 58.3 เป็นเพศชาย และร้อยละ 41.7 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 52.93 ปี ร้อยละ 85.0 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 55.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.78 คน และมีประสบการณ์การผลิตข้าวเฉลี่ย 28.99 ปี สภาพทางสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.8 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 29.2 มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 91.7 เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ร้อยละ 8.3 ไม่ได้เป็นสมาชิกทางสังคม และร้อยละ 58.3 ได้รับการอบรมเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.2 มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และร้อยละ 67.4 มีอาชีพรอง มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.17 คน และแรงงานจ้างเฉลี่ย 2.06 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 25.93 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 21.11 ไร่ มีพื้นที่เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 3.19 ไร่ มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกเฉลี่ย 4,858 บาท/ไร่ มีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7,680 บาท/ไร่ มีภาระหนี้สินเฉลี่ย 66,300.00 บาท และร้อยละ 85.0 ใช้แหล่งเงินทุนตนเอง รองลงมา ร้อยละ 77.5 ใช้ทุนจาก ธกส.

สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

การเตรียมการ พบว่า ร้อยละ 85.0 มีลักษณะเป็นพื้นที่ลุ่ม ร้อยละ 74.2 มีสภาพเป็นดินร่วน ร้อยละ 34.2 มีแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ร้อยละ 29.2 มีการเตรียมเมล็ดพันธุ์โดยการคลุกสารเพื่อป้องกันโรคแมลง ร้อยละ 100.0 ใช้แหล่งน้ำจากน้ำฝน ร้อยละ 70.8 เกษตรกรปลูกข้าวด้วยวิธีหว่าน ร้อยละ 70.8 มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์อยู่ที่ 20-25 กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 57.67 กิโลกรัม/ไร่ และใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 48.83 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 100.0 เกษตรกรมีการจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีเขตกรรมและสารเคมี ร้อยละ 62.5 เก็บเกี่ยวหลังข้าวออกดอกมากกว่า 30 วัน ร้อยละ 93.3 เก็บเกี่ยวโดยเครื่องเกี่ยวนวด ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 443.08 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 71.7 มีการใช้แสงอาทิตย์ในการลดความชื้นข้าวเปลือก และ ร้อยละ 86.7 ใช้วิธีการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวในสภาพปกติ

ความรู้และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) ระดับความรู้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.3) มีความรู้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับมาก รองลงมา (ร้อยละ 35) มีความรู้ระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรมีความรู้ตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวต่ำสุด 7 คะแนน สูงสุด 20 คะแนน และมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ค่าเฉลี่ย 15.2 ซึ่งอยู่ในระดับมาก (S.D. = 2.693) โดยเกษตรกรมีความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ตอบถูกต้องมากที่สุด (ร้อยละ 95) และมีความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ตอบถูกต้องน้อยสุด (ร้อยละ 35.8) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว

n=120

ระดับความรู้	จำนวน คนที่ตอบถูก	ร้อยละ	อันดับ
ตอบถูกต้อง 17-20 ข้อ (ระดับมากที่สุด)	42	35	2
ตอบถูกต้อง 13-16 ข้อ (ระดับมาก)	57	53.3	1
ตอบถูกต้อง 9-12 ข้อ (ระดับปานกลาง)	19	15.8	3
ตอบถูกต้อง 5-8 ข้อ (ระดับน้อย)	2	1.6	4
ตอบถูกต้อง 1-4 ข้อ (ระดับน้อยที่สุด)	-	-	-
ค่าต่ำสุด = 7 : ค่าสูงสุด = 20 : ค่าเฉลี่ย = 15.2 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.693			

การเปรียบเทียบความรู้เกษตรกรที่ได้รับการอบรมและเกษตรกรที่ไม่ได้รับการอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการทดสอบความแตกต่างทางสถิติทดสอบที (t-test) ทั้ง 8 ด้าน พบว่า เมื่อทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่าประเด็นการจัดการน้ำ และการจัดการพื้นที่ปลูกไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่าประเด็น การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การรวบรวมการเก็บรักษาและการขนย้ายบุคคลและการฝึกอบรม การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ดังตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความรู้เกษตรกรที่ได้รับการอบรมและเกษตรกรที่ไม่ได้รับการอบรม

n=120

ความรู้	เกษตรกรที่ได้รับการอบรม			เกษตรกรที่ไม่ได้รับการอบรม			t	p
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ		
1. การจัดการน้ำ	0.93	0.176	มากที่สุด	0.86	0.268	มากที่สุด	-1.581	.118
2. การจัดการพื้นที่ปลูก	0.81	0.271	มากที่สุด	0.73	0.289	มาก	-1.631	.106
3. การใช้วัตถุอันตรายทาง การเกษตร	0.97	0.100	มากที่สุด	0.79	0.240	มาก	-4.988	.000
4. การจัดการคุณภาพในกระบวน การผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	0.80	0.229	มาก	0.59	0.219	ปานกลาง	-5.134	.000
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติ หลังการเก็บเกี่ยว	0.77	0.228	มาก	0.50	0.272	ปานกลาง	-5.927	.000
6. การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย	0.97	0.117	มากที่สุด	0.67	0.279	มาก	-7.209	.000
7. บุคคลและการฝึกอบรม	0.87	0.337	มากที่สุด	0.46	0.503	ปานกลาง	-5.029	.000
8. การบันทึกข้อมูลและ การตามสอบ	0.71	0.277	มาก	0.54	0.264	ปานกลาง	-3.493	.001
รวม	0.85	0.217	มากที่สุด	0.64	0.292	มาก	-4.374	0.028

3) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติในด้านการจัดการน้ำอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.546) และมีการปฏิบัติในด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.14$, S.D. = 0.612) โดยในการจัดการน้ำ เรื่องมีการจัดการน้ำในแปลงนาที่เหมาะสมเพื่อลดการสูญเสีย น้ำ และความเสี่ยงที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมของแปลงนาและพื้นที่โดยรอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.619) และในด้านพื้นที่ปลูก เรื่องวางแผนแปลงโดยคำนึงถึงผลเสียต่อคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าว และจัดทำรหัสแปลงนาและข้อมูลประจำแปลงนา โดยระบุชื่อเจ้าของแปลงนา สถานที่ติดต่อ ชื่อผู้ดูแลแปลงนา (ถ้ามี) ที่ตั้งแปลงนา แผนผังแปลงนา แหล่งน้ำใช้ และพันธุ์ข้าวที่ปลูกอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.72$, S.D. = 0.453) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังตารางที่ 3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 ระดับการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n=120

การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการน้ำ	4.21	0.546	มากที่สุด
2. การจัดการพื้นที่ปลูก	2.86	0.590	ปานกลาง
3. การใช้วัตถุดิบทางการเกษตร	4.14	0.575	มาก
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	3.37	0.727	ปานกลาง
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.64	0.627	มาก
6. การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย	3.51	0.743	มาก
7. บุคคลและการฝึกอบรม	2.72	0.871	ปานกลาง
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ	2.14	0.612	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.32	0.661	ปานกลาง

ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

1) พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรพบปัญหาด้านการบันทึกและการตามสอบ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .610) อยู่ในระดับมาก และพบปัญหาด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ($\bar{X} = 2.00$, S.D. = .610) อยู่ในระดับน้อย โดยพบปัญหาด้านการจัดการน้ำ เรื่องมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเจริญของต้นข้าวมากที่สุด ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .716) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และปัญหาด้านการรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย เรื่องไม่มีสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือไม่สามารถแยกจากสถานที่เก็บปุ๋ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.82$, S.D. = .635) ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อเสนอแนะ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐเกษตรกรส่วนใหญ่ ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว และเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กลุ่มเกษตรกร ดังตารางที่ 4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 4 ระดับปัญหาการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n=120

ปัญหาการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการน้ำ	2.98	.547	ปานกลาง
2. การจัดการพื้นที่ปลูก	3.12	.655	ปานกลาง
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.28	.619	ปานกลาง
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	2.00	.610	น้อย
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.54	.738	มาก
6. การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย	3.24	.650	ปานกลาง
7. บุคคลและการฝึกอบรม	3.52	.869	มาก
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ	3.70	.610	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.17	.662	ปานกลาง

2) ข้อเสนอแนะ เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว และเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กลุ่มเกษตรกร

การได้รับและความต้องการความรู้การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 1.052) เกษตรกรได้รับความรู้ ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากที่สุด ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 1.145) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเกษตรกรมีความต้องการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.065) โดยเกษตรกรต้องการความรู้ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวมากที่สุด ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.055) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 5

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 5 ระดับการรับรู้และความต้องการความรู้การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n=120

ความรู้	การรับรู้ความรู้			ความต้องการความรู้			t	p
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ		
1. การจัดการน้ำ	3.13	1.171	ปานกลาง	3.52	1.202	มาก	-2.574	.011
2. การจัดการพื้นที่ปลูก	3.2	1.157	ปานกลาง	3.67	0.882	มาก	-3.370	.001
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.24	1.145	ปานกลาง	3.87	1.122	มาก	-4.136	.000
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	3.23	0.950	ปานกลาง	3.72	1.055	มาก	-3.698	.000
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.2	0.949	ปานกลาง	3.68	1.038	มาก	-3.590	.000
6. การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย	3.18	0.993	ปานกลาง	3.67	1.118	มาก	-3.630	.000
7. บุคคลและการฝึกอบรม	2.56	0.906	น้อย	3.60	1.111	มาก	-8.377	.000
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ	2.52	1.145	น้อย	3.43	0.993	มาก	-6.534	.000
รวม	3.0	1.052	ปานกลาง	3.6	1.065	มาก	-4.489	0.002

การเปรียบเทียบความรู้ที่ได้รับและความต้องการความรู้การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการทดสอบความแตกต่างทางสถิติทดสอบที (t-test) ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ การจัดการน้ำ การจัดการพื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การรวบรวมการเก็บรักษาและการขนย้าย บุคคลและการฝึกอบรม การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ พบว่าระดับความรู้ที่ต้องการสูงกว่าระดับการรับรู้ทั้ง 8 ประเด็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการความรู้ช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ส่วนบุคคล จากหน่วยงานราชการในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 1.037) ต้องการความรู้ช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้สื่อสิ่งพิมพ์ จากคู่มือในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 1.160) และต้องการความรู้ช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากอินเทอร์เน็ตในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 1.379)

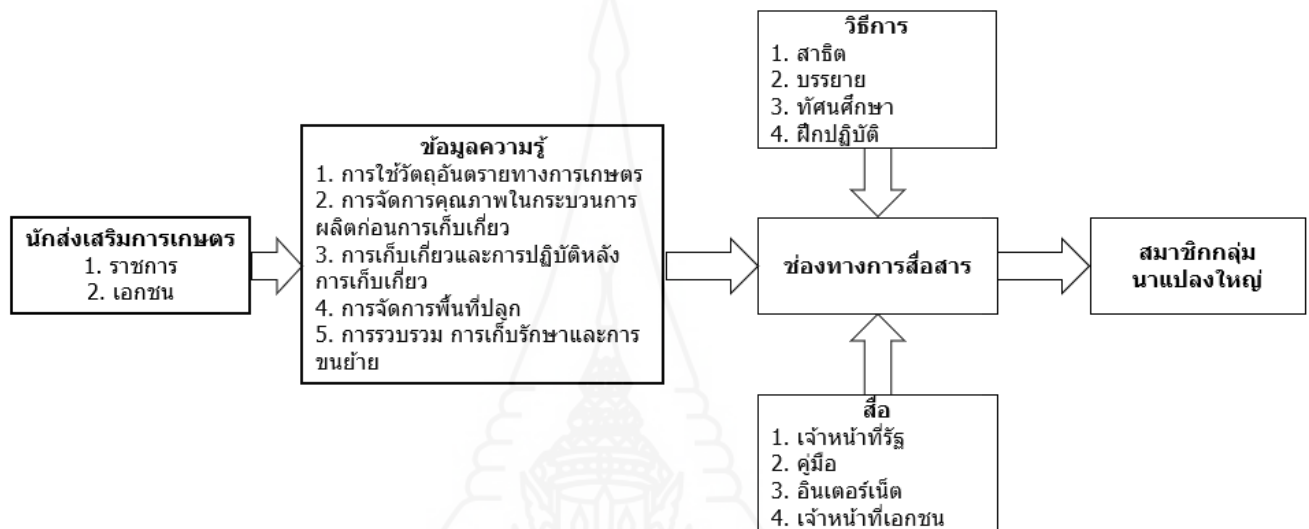
ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้มากที่สุดเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ต้องการวิธีฝึกอบรมในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = .931) ต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ วิธีฝึกปฏิบัติในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 1.243) และต้องการวิธีสาธิตในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 1.169) ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว
ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ ในอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ 2 แนวทางการส่งเสริมเกษตรกร

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายแนวทางการส่งเสริมเกษตรกร ได้ดังนี้

1. นักส่งเสริม เป็นสื่อบุคคลในหน่วยงานราชการ และเอกชน
2. ข้อมูลความรู้ เป็นเนื้อหาความรู้ที่สำคัญในการผลิต ได้แก่ (1) การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร (2) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (3) การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (4) การจัดการพื้นที่ปลูก และ (5) การรวบรวม การเก็บรักษาและการขนย้าย
3. สื่อ เป็นตัวกลางระหว่างนักส่งเสริมไปยังเกษตรกร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่มือ อินเทอร์เน็ต และเจ้าหน้าที่เอกชน
4. ผู้รับสาร เป็นเกษตรกรสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่
5. วิธีการ เป็นลักษณะของการส่งเสริมที่เป็นกระบวนการ ได้แก่ สาธิต บรรยาย ทักษะศึกษา และฝึกปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ ในอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไป สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรอำเภอนนทบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.93 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยทำงาน จบการศึกษาสูงสุดระดับชั้นประถมศึกษาร้อยละ 66 ซึ่งถือว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับพื้นฐาน สามารถอ่านออกเขียนได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเฝ้าติดตามทั้งแบบรายบุคคล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

และรายกลุ่มอย่างต่อเนื่อง มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.28 คน และมีประสบการณ์ด้านการผลิตข้าวเฉลี่ย 28.99 ปี ซึ่งสอดคล้องกับเจตพจน์ สมศรีมี (2560, น.96) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข6 ของเกษตรกรสมาชิกโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.0 เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ อารณ จำเนียรกุล (2549, น.50) ศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของสมาชิกโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.74 ปี มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 27.68 ปี

2. สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การเตรียมการ พบว่า ลักษณะพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่ร้อยละ 85 เป็นพื้นที่ลุ่ม มีสภาพดินที่ปลูก ร้อยละ 74.2 เป็นดินร่วน เกษตรกรมีการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ มีวิธีการเตรียมเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม และมีการใช้แหล่งน้ำจากน้ำฝน การปลูก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวด้วยวิธีหว่าน ซึ่งมีอัตราการใช้เมล็ดอยู่ที่ 20-25 กิโลกรัม/ไร่ โดยสมาชิกเชื่อว่าการใช้เมล็ดพันธุ์จำนวนมาก ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภาสกร, 2558) ที่กล่าวไว้ว่า เกษตรกรผลิตข้าวส่วนใหญ่ มีความคิดว่าการใช้ต้นกล้าในการปลูกจำนวนมาก ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 57.67 กิโลกรัม/ไร่ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 48.83 กิโลกรัม/ไร่ มีการจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีเขตกรรมและสารเคมี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ ชูรัตน์ และคณะ (2559) ที่กล่าวไว้ว่า เกษตรกรมีการใช้สารเคมีร่วมกับการเขตกรรม และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี การเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวหลังข้าวออกดอก มากกว่า 30 วัน ซึ่งเป็นวิธีการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเก็บเกี่ยวโดยเครื่องเกี่ยวนวด ซึ่งพบปัญหาเรื่อง และมีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 728.33 กิโลกรัม /ไร่ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แสงอาทิตย์ในการลดความชื้นข้าวเปลือก และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวในสภาพปกติ

3. ความรู้และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก รองลงมา มีความรู้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความรู้ทั้งหมด 15.2 คะแนน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ ดังนี้ ด้านแหล่งน้ำ รองลงมา คือ วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย พื้นที่ปลูก บุคคลและการฝึกอบรม และบันทึกข้อมูลและการตามสอบตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอารีวรรณ แซ่ตระกูล (2555) ที่รายงานว่าการเกษตรมีทัศนคติต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP: Seed ว่าการผลิตตามระบบมีความยุ่งยากในกระบวนการผลิต

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ ดังนี้ บันทึกข้อมูลและการตามสอบ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว บุคคลและการฝึกอบรม การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย พื้นที่ปลูก แหล่งน้ำ และการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญคือมีแหล่งน้ำไม่เพียงพอ และไม่มีการทำมาความสะอาดเครื่องเกี่ยวนวด

5. การได้รับและความต้องการความรู้การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้มากที่สุดเรื่องการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรต้องการความรู้เรื่องการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การเก็บเกี่ยว การจัดการพื้นที่ปลูก การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย บุคคลและการฝึกอบรม การจัดการน้ำ การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ตามลำดับ มีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้จากสื่อบุคคล (ราชการ) มีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ จากสื่อสิ่งพิมพ์ (คู่มือ) มีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต) และมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้การสาธิต ซึ่งสอดคล้องกับ นางสาวอภิญา พรหมินทร์ (2562, น. 100-101) ได้ทำการศึกษาเรื่องการผลิตข้าวและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรตำบลตาขีด อำเภอพรหมพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าช่องทางในการส่งเสริมเกษตรกรที่เกษตรกรต้องการให้ส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากทางราชการ เกษตรกรต้องการให้ส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ และวิทยุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

- 1) เกษตรกรควรดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ โดยเริ่มจากพื้นที่ขนาดเล็ก
- 2) เกษตรกรควรศึกษาวิธีการการตรวจแปลงนา การกำจัดต้นข้าวพันธุ์อื่น และข้าววัชพืช

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

- 1) การทำงานแบบบูรณาการของสำนักงานเกษตรอำเภอ และกรมการข้าว ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ด้านการรับรอง โดยให้มีการติดตามการจัดทำแปลงอย่างต่อเนื่อง
- 2) กรมการข้าวสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเครื่องจักร เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว กระจกอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าว และเครื่องอบลดความชื้น เพื่อเป็นการลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร
- 3) กรมพัฒนาที่ดินส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาของเกษตรกรเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรอง สำหรับใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์
- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดหาเครือข่ายผู้ประกอบการรถเกี่ยวชนิดที่สามารถให้บริการเฉพาะเจาะจง กับพันธุ์ข้าวได้

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่

- 1) ส่งเสริมให้ความรู้เกษตรกร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์
- 2) พบปะเยี่ยมเยียนเกษตรกร ให้คำปรึกษา และตรวจติดตามแปลงอย่างต่อเนื่อง
- 3) จัดทำแปลงสาธิต เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารังต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเรื่องการบริหารจัดการของกลุ่มนาแปลงใหญ่
- 2.2 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว ปทุมธานี 1
- 2.3 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- จิตติพัฒน์ จำเริญเจือ. (2557). แนวทางการพัฒนาการจัดการศูนย์ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนใน
จังหวัดกาฬสินธุ์สู่ความยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กรมการข้าว. (2557). ศูนย์ข้าวชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เจตพนธ์ สมศรีมี. (2560). แนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข6 ของเกษตรกรสมาชิกโครงการส่งเสริมการเกษตร
แบบแปลงใหญ่จังหวัดอุดรธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- อาภรณ์ จำเริญกุล. (2549). การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของสมาชิกโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว
ชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภาสกร นันทพานิช. (2558). การผลิตข้าว และแนวทางการพัฒนาในเขตน้ำฝนและชลประทาน
จังหวัดอุดรธานี. แก่นเกษตร 43 (4): 643-654
- ศิริรัตน์ ชูรัตน์, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2559). การใช้เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกศูนย์
ข้าวชุมชน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร. วารสารแก่นเกษตร, 44(ฉบับพิเศษ 1), 619-623.
- อารีวรรณ แซ่ตระกูล. (2555). การวิเคราะห์เปรียบเทียบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีท้องถิ่นกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตาม
ระบบการจัดการคุณภาพทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเขตที่ดินพระราชทาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานการปฏิรูป
ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- อภิษฐา พรหมินทร์. (2562). การผลิตข้าวและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรตำบลตาซัด อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัด
นครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.